

Yrd. Doç. Dr. Pakize Ezgi AKBULUT

**BORÇLAR HUKUKUNDA KESİN
HÜKÜMSÜZLÜK YAPTIRIMININ
AMACA UYGUN SINIRLAMA
(TELEOLOJİK REDÜKSİYON)
YÖNTEMİ İLE DARALTILMASI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR LİSTESİ	XVII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM HUKUKİ İŞLEM VE SÖZLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ

A. Hukuki İşlem	5
1. Kavram.....	5
2. Hukuki İşlemin Kurucu Unsurları.....	8
a. Genel Olarak.....	8
b. İrade Beyanı.....	9
(1) Kavram.....	9
(2) Unsurları.....	11
B. İrade Özerkliği, Sözleşme Özgürlüğü ve Sınırları.....	16
1. Kavramların Tanım ve Özellikleri	16
2. Sözleşme Özgürlüğü Kavramı ve Sınırları	20
C. Sözleşme Özgürlüğünün Sınırı Olarak Hükümsüzlük Kavramı ve Çeşitleri	23
1. Kavram.....	23

2. Çeşitleri.....	29
a. Klasik Hükümsüzlük Teorisi.....	29
(1) Yokluk.....	30
(2) Kesin Hükümsüzlük (Geçersizlik).....	32
i. Kavram ve Özellikleri.....	32
ii. Kesin Hükümsüzlüğün Hukuki Sonuçları.....	37
(3) İptal Edilebilirlik	41
(4) Eksiklik (Eksik İşlemler- Noksanlık)	49
b. Modern Hükümsüzlük Teorisi.....	52
(1) Genel Olarak	52
(2) Nisbi Hükümsüzlük (Nisbi Etkisizlik)	53
(3) Kendine Özgü “sui generis” Geçersizlik	60
(4) Esnek Hükümsüzlük.....	61
(5) Ara Sonuç	71

İKİNCİ BÖLÜM

HÜKMÜN AMACA UYGUN SINIRLANMASI (TELEOLOJİK REDÜKSİYON)

A. Amaca Uygun Sınırlama (Teleolojik Redüksiyon) Yönteminin Açıklanması	79
1. Kanun Boşluğu Kavramı ve Boşluk Çeşitleri.....	79
2. Kanun Boşluklarının Doldurulması.....	88
a. Genel Olarak.....	88
b. Örtülü Boşlukların Doldurulması Hakkındaki Tespitler.....	94
3. Özellikle Örtülü Boşluğun Doldurulması.....	100
a. Genel Olarak.....	100
b. Amaca Uygun Sınırlamada (Teleolojik Redüksiyon) Hâkimin Bağlı Olduğu İlkeler ve Sınırlar.....	106
B. Amaca Uygun Sınırlama ve Hakkın Kötüye Kullanımı Arasındaki İlişki	110

C. Amaca Uygun Sınırlama ve Çevirme (Tahvil) Arasındaki İlişki	120
1. Kavram ve Hukuki Nitelik.....	120
2. Koşullar.....	126
D. Amaca Uygun Sınırlama ve Tasdik (Onama) Arasındaki İlişki	130
1. Genel Olarak.....	130
2. Hukuki Sonuçları	135
E. Amaca Uygun Sınırlama ve İfa Yolu ile Düzeltme (Heilung) Arasındaki İlişki	137
F. Ara Sonuç	140

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KESİN HÜKÜMSÜZLÜK YAPTIRIMINDA AMACA UYGUN SINIRLAMA

A. Genel Olarak.....	143
B. Kesin Hükümsüzlük Hallerinin Kapsamı	144
1. Genel Olarak.....	144
2. TBK md. 27/ I’de Düzenlenen Geçerlilik Şartları	151
a. 818 Sayılı Borçlar Kanunu md. 19 ve md. 20 ile TBK md. 26 ve md. 27’nin Karşılaştırılması.....	151
b. TBK md. 27/ I’de Sayılan Hallerin Amaca Uygun Sınırlama Bakımından Ele Alınması	155
C. Emredici Hükümlere Aykırılık.....	164
1. Emredici Hükümlerin Hukuki Niteliği.....	164
2. Emredici Hükümlere Aykırılık Halleri.....	168
3. Sözleşmenin İçeriği Kavramının Emredici Hükümler Bakımından Kapsamı.....	175
4. Emredici Hükümler Hakkında Yapılan Ayrımlar	181
a. Genel Olarak.....	181
b. Geniş Anlamda Emredici Hükümlere Aykırılık	185
(1) Genel Olarak.....	185

(2) Dar Anlamda Emredici Hükümler: Doğrudan Uygulanması Gereken Emredici Hükümler	186
(3) Yasaklayıcı Hükümler	188
i. Yasaklayıcı Hükümün Sözleşmenin İçeriğine İlişkin Olması	191
ii. Yasaklayıcı Hükümün Sözleşmenin Kuruluş Aşamasındaki Özel Şartlara İlişkin Olması.....	194
iii. Yasaklayıcı Hükümün Sözleşmenin Taraflarına İlişkin Olması	196
(4) Emredici Hüküm ve Yasaklayıcı Hüküm Ayırımının Değerlendirilmesi.....	200
c. Tek Taraflı- İki Taraflı Emredici Hükümlere Aykırılık.....	202
5. Emredici Hükümlere Aykırılık Halinde Uygulanacak Yaptırım	206
a. Genel Olarak.....	206
b. Yasaklayıcı Hükümlere Aykırılık Halinde Uygulanacak Yaptırım Hakkındaki Değerlendirmelerimiz	207
(1) Yasaklayıcı Hüküm Sözleşmenin İçeriğine İlişkin İse ..	207
(2) Yasaklayıcı Hüküm Düzen Hükümü Niteliğindeyse	207
(3) Yasaklayıcı Hüküm Sözleşmenin Taraflarına İlişkin İse	208
c. Tek Taraflı ve İki Taraflı Emredici Hükümlere Aykırılık Halinde Uygulanacak Yaptırım	213
6. Ara Sonuç	221
D. Amaca Uygun Sınırlamanın Emredici Hükümlerdeki Belli Başlı Görünüm Halleri	222
1. Genel Olarak.....	222
2. Kişilik Hakkının İhlali Halinde Amaca Uygun Sınırlama	223
a. Kişilik Hakkı Kavramı.....	223
b. Kişilik Hakkının İhlali ve Hukuki Niteliği	225
c. TMK md. 23 Hükümünün Koruduğu Değerler ve TBK md. 27 ile İlişkisi.....	227

d. Kişilik Hakkının İhlali Halinde Öngörülen Hükümsüzlük Türü Görüşleri	236
(1) Kesin Hükümsüzlük Görüşü.....	236
(2) Uygulanacak Yaptırımını TMK md. 23 Hükümüne Dayandıran Görüş.....	238
(3) Kişilik Hakkının İhlalinde Amaca Uygun Sınırlama (Teleolojik Redüksiyon)	244
i. Genel Olarak.....	244
ii. Kişilik Hakkının İhlali Halinde Uygulanacak Esnek Hükümsüzlük Yaptırımını ve Teleolojik Redüksiyon ile Arasındaki İlişki.....	245
iii. Tek Taraflı Emredici Hükümlere Aykırılık Halinde Uygulanacak Yaptırımın Kişilik Hakkının İhlali Çerçevesinde Değerlendirilmesi.....	253
(4) Görüşlerin Değerlendirilmesi	255
3. Şekle Aykırılık.....	262
a. Genel Olarak.....	262
b. Kanuni Şekil Şartına Aykırılık	265
(1) Genel Olarak.....	265
(2) Yokluk Görüşü	266
(3) İptal Edilebilirlik Görüşü	267
(4) Fiili Sözleşme Görüşü	267
(5) Eksik Borç Görüşü	268
(6) Kendine Özgü “sui generis” Geçersizlik Görüşü	269
i. Genel Olarak.....	269
ii. Özellikleri.....	272
(a) Sözleşme Geçersizdir ve Geçersizliği Sadece Taraflar İleri Sürebilir	272
(b) Hukuki İşlemin Geçersizliği Düzeltilebilir	277
(7) Kesin Hükümsüzlük Görüşü.....	283
i. Genel Olarak.....	283
ii. İstisnai Nitelikteki Haller.....	285
(a) Geçersizliğin İfa Sonucu Düzelmeye Sorunu	285

(b) Şekle Aykırılığı İleri Sürmenin Hakkın Kötüye Kullanımına Yol Açması	292
(i) Genel Olarak.....	292
(ii) Şekle Aykırı Sözleşmelerde Hakkın Kötüye Kullanılması Halleri	297
(8) Görüşlerin Değerlendirilmesi	304
i. Görüşlerin Genel Hatları ile Özetlenmesi ve Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Şekil Hükümlerinin Amacı.....	304
ii. Şekil Hükümlerine Aykırılık Halinde Amaca Uygun Sınırlamanın Genel Sonuçları	310
c. İradi Şekil Şartına Aykırılık.....	320
4. Sözleşmenin Bir Kısmının Geçersizliği Halinde Amaca Uygun Sınırlama	324
a. Genel Olarak.....	324
b. Kısmi Hükümsüzlüğün Şartları ve Çeşitleri.....	325
(1) Şartları.....	325
i. Objektif Şart	325
ii. Subjektif Şart ve Hükümün Koruma Amacı	328
(2) Kısmi Hükümsüzlük Çeşitleri ve Kısmi Hükümsüzlükte Amaca Uygun Sınırlama	337
i. Basit Kısmi Hükümsüzlük Halinde	337
ii. Değiştirilmiş Kısmi Hükümsüzlük Halinde	339
iii. Genişletilmiş Kısmi Hükümsüzlük Halinde	355
5. Genel İşlem Koşullarının Yargısal Denetimi Çerçevesinde Amaca Uygun Sınırlama.....	360
a. Genel Olarak.....	360
b. Denetim Aşamaları.....	363
(1) Genel Olarak.....	363
(2) Yürürlük Denetimi (TBK md.21)	367
i. TBK md. 21/ I Çerçevesinde	367
ii. TBK md. 21/ II Çerçevesinde (Şaşırtıcı Genel İşlem Koşulları).....	372
iii. Yürürlük Denetimi Yaptırımı: Yazılmamış Sayılma.....	379

(a) Genel Olarak.....	379
(b) Türk Ticaret Kanunu'nda Yazılmamış Sayılma.....	379
(c) Türk Borçlar Kanunu'nda Yazılmamış Sayılma.....	384
(i) Genel Olarak.....	384
(ii) Yazılmamış Sayılmayı Kesin Hükümsüzlük Çerçevesinde Değerlendiren Görüşler	385
(iii) Esnek Hükümsüzlük Görüşü	387
(iv) Görüşlerin Değerlendirilmesi ve Yokluk Görüşü.....	388
iv. Yazılmamış Sayılmanın Etkisi	391
(3) Yorum Denetimi	396
(4) İçerik Denetimi Sonucunda Oluşan Kısmi Hükümsüzlük.....	397
(5) Değiştirme Yasağı Kapsamında Yazılmamış Sayılma: TBK md. 24	401
SONUÇ	405
KAYNAKÇA	413